

1. ΟΤΑΝ Η ΑΝΟΙΑ ΑΛΛΑΖΕΙ ΤΗΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ ΕΝΟΣ ΟΙΚΕΙΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ

Μέσο: . . . . . ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ημ. Έκδοσης: . . .20/03/2025 Ημ. Αποδελτίωσης: . . .20/03/2025

Σελίδα: 15

Όταν η άνοια αλλάζει την προσωπικότητα ενός οικείου προσώπου

Της **ΛΟΥΙΖΑ ΚΑΜΠΕ**

Η Σούζαν Χερς επισκέφθηκε τον πατέρα της στο νοσοκομείο, όπου ανέρρωνε ύστερα από πτώση, και σοκαρίστηκε όταν τον είδε να φλερτάρει με μια νοσοκόμα. Η 67χρονη Χερς, εκπαιδευτρια φροντίδας μνήμης από την Παλμύρα της Πενσίλβανια, τον επέπληξε. Ωστόσο η παρατήρησή της προκάλεσε μόνο την οργή του 93χρονου, ο οποίος, όπως θυμάται, της ζήτησε «με όλη και τόσο ευγενικό τρόπο» να φύγει από το δωμάτιό του, και εκείνη έσπευσε να απομακρυνθεί.

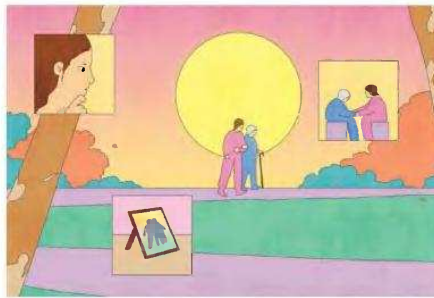
Περισσότεροι από 11 εκατομμύρια ενήλικοι στις ΗΠΑ φροντίζουν άτομα που έχουν διαγνωστεί με Άλτσχάιμερ και άλλες μορφές άνοιας. Πέρα από την απώλεια μνήμης, οι περισσότεροι ασθενείς με άνοια παρουσιάζουν αλλαγές στη διάθεση και στη συμπεριφορά. Πολλοί φροντιστές περιγράφουν αυτές τις αλλαγές ως τα πιο δύσκολα συμπτώματα που αντιμετωπίζουν. Αν και τα αντιψυχωσικά και τα πρεμιστικά φάρμακα χρησιμοποιούνται συχνά για την αντιμετώπισή τους, η αποτελεσματικότητά τους παραμένει περιορισμένη.

Για να μιλήσουν να διαχειρισθούν τις αλλαγές στη διάθεση, οι φροντιστές πρέπει να θυμούνται ότι αυτές οι μεταβολές οφείλονται σε αλλαγές στον εγκέφαλο, εξηγεί

ο δρ Ναθάνιελ Τσιν, γηγιάτρος και αναπληρωτής καθηγητής Ιατρικής στο Πανεπιστήμιο του Ουισκόνσιν στο Μάντισον.

Εκείνη την ημέρα στο νοσοκομείο η νοσοκόμα ακολούθησε τη Χερς στον διάδρομο και της εξήγησε ευγενικά ότι ο πατέρας της, ο οποίος είχε εμφανίσει ηπιότερα συμπτώματα άνοιας στο παρελθόν, δεν συμπεριφερόταν συνειδητά. Η συζήτηση αυτή τη βοήθησε να διαχειριστεί τις αλλαγές διάθεσης του πατέρα της μέχρι τον θάνατό του.

Οι μεταβολές στην προσωπικότητα και στη διάθεση συχνά αποδίδονται σε βλάβες σε περιοχές του εγκεφάλου που ρυθμίζουν την προσοχή, τη μάθηση, τα συναισθήματα και άλλες νοητικές λειτουργίες. Τα άτομα με άνοια διαθέτουν μειωμένη εγκεφαλική ενέργεια, γεγονός που περιορίζει την ικανότητά τους να επεξεργάζονται και να προσαρμόζονται σε αισθητηριακά ερεθίσματα, όπως ο πόνος ή η κόπωση, αλλά και στις επιδράσεις του περιβάλλοντος, εξηγεί ο δρ Τσιν. Σύμφωνα με πολλούς ειδικούς, τα άτομα με άνοια εμφανίζουν μειωμένη αντοχή στο άγχος συγκριτικά με το παρελθόν, καθιστώντας τα πιο ευάλωτα στο να αισθάνονται υπερβολικά φορτισμένα. Αυτή η κατάσταση μπορεί να οδηγήσει σε ζαχνικό εκνευρισμό, επιθετικά συμπεριφορά ή ακόμη και έντονα ξεστιά-

Οι αλλαγές στη διάθεση των ατόμων που πάσχουν από κάποιες μορφές άνοιας οφείλονται σε αλλοιώσεις του εγκεφάλου, λένε οι ειδικοί.

Πολλοί φροντιστές περιγράφουν αυτές τις μεταπτώσεις ως τα πιο δύσκολα συμπτώματα που αντιμετωπίζουν – Τι συνιστούν οι ειδικοί.

σματα, όπως «κραυγές και φωνές», σημειώνει. Καθώς η νόσος εξελίσσεται, οι άνθρωποι κάνουν τις γλωσσικές τους δεξιότητες και επικοινωνούν περισσότερο μέσω της συμπεριφοράς τους, λέει η Φέρον Επς, καθηγήτρια Νοσηλευτικής στο Κέντρο Επιστημών Υγείας του Πανεπιστημίου του Τέξας στο Σαν Αντόνιο.

Η δρ Χέλεν Κέιτς, γηγιάτρικη ψυχιάτρος και πρόεδρος του τμήματος Ψυχιατρικής και Συμπεριφορικών Επιστημών στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας στο Ντέιβις, διεξήγαγε έρευνα με συναδέλφους της, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι οι φροντι-

στές που εφαρμόζουν κάποιο σύστημα διαχείρισης των συμπεριφορικών συμπτωμάτων βιώνουν λιγότερο άγχος σε σύγκριση με τους υπόλοιπους.

Ανέπτυξαν ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης φροντιστών, γνωστό ως προσέγγιση DICE, που αποτελεί ακρωνύμιο των λέξεων: Describe (περιγράψτε), Investigate (ερευνήστε), Create (δημιουργήστε) και Evaluate (αξιολογήστε). Η προσέγγιση DICE καθοδηγεί τους φροντιστές να περιγράφουν με ακρίβεια τις αλλαγές στη διάθεση (καταγράφοντας πότε, πού και με ποιον συμβαίνουν), να διερευνούν τις πιθανές αιτίες τους, να σχεδιάζουν τεκμηριωμένες στρατηγικές διαχείρισης και να αξιολογούν την αποτελεσματικότητά τους.

Η προσέγγιση DICE μπορεί να βοηθήσει τους φροντιστές και με άλλους τρόπους. Καταγράφοντας ποιος βρίσκεται στον χώρο ή τι παίζει στην τηλεόραση τη στιγμή που εμφανίζονται τα συμπτώματα, οι φροντιστές μπορούν να εντοπίζουν μοτίβα, να κατανοούν τα ζητήματα από την οπτική γωνία του ατόμου που φροντίζουν και να αναπτύσσουν σχέδια για τη μείωση ή την εξάλειψη των συμπτωμάτων. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει, για παράδειγμα, την προβολή ενός ευχάριστου βίντεο μαγειρικής στο YouTube αντί για τις ειδήσεις ή τη μείωση της συχνότη-

τας των μπιάνιων, εάν το καθημερινό μπιάνιο προκαλεί έντονη αντίδραση, τονίζει η δρ Κέιτς.

Τα άτομα με άνοια μπορεί να μην κατανοούν πλήρως το περιεχόμενο όσων λέτε, αλλά αντιλαμβάνονται τον τόνο της φωνής και τη γλώσσα του σώματός σας, υπογραμμίζει ο Γουίλιαμ Χέιλι, καθηγητής Γeronτολογίας στο Πανεπιστήμιο της Νότιας Φλόριδα. Συμβουλεύει να διατηρείται έναν ήρεμο τόνο, με όσο το δυνατόν καλύτερη έκφραση στο πρόσωπο και καθαρή στάση σώματος. Και, τονίζει, μην κολλάτε πολύ στα γεγονότα. Το να διορθώσετε ένα άτομο με άνοια με αυστηρό ή επιτιμητικό τρόπο, λέγοντάς του ότι είναι Τετάρτη και όχι Πέμπτη, μπορεί να του προκαλέσει μεγαλύτερη αναστάτωση. Και η υπενθύμιση σε κάποιον μιας βαθέτηρας θλιμής που έχει ξεκάστα –όπως ότι ο σύζυγός του έχει πεθάνει– μπορεί να τον συντρίψει, προειδοποιεί ο Χέιλι.

Αντί αυτού, αν το αγαπημένο σας πρόσωπο ρωτήσει για κάποιον που έχει φύγει από τη ζωή, μπορείτε απλά να πείτε ότι πιστεύετε πως είναι καλά και ότι συνέχεια να αλλάξετε θέμα, προτείνει ο Χέιλι. «Αν είναι ένα διαρκές θέμα, εξηγεί. «Και κατά τη γνώμη μου, είναι πιο ηθικό από το να αναγκάσεις κάποιον να αντιμετωπίσει μια οδυνηρή αλήθεια, που θα του προκαλέσει μόνο θλίψη και πόνο».

«Καμπανάκι» για κυτταρικές και γονιδιακές θεραπείες χωρίς αδειοδότηση

Της ΠΕΝΝΥΣ ΜΠΟΥΛΟΥΤΖΑ

Τον κίνδυνο του κινδύνου για τη διάθεση μη αδειοδοτημένων φαρμάκων προηγμένων θεραπειών από μεμονωμένα άτομα, εταιρείες ή και ιδιωτικές κλινικές κρούουν ο ΕΟΦ και ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων (EMA), που τα χαρακτηρίζουν επικίνδυνα για την υγεία όσων τα λάβουν. Πρόκειται για κυτταρικές και γονιδιακές θεραπείες που συνήθως διαφημίζονται μέσω Διαδικτύου ή προτείνονται από τον πάροχο απευθείας στον πάσχοντα.

Το φαινόμενο φαίνεται να έχει λάβει διαστάσεις και στην Ελλάδα. Μία απλή αναζήτηση στο Διαδίκτυο θα δείξει πολλές ελληνικές ιστοσελίδες, όπου διαφημίζεται η εφαρμογή βλαστοκυττάρων σε ορθοπεδικά περιστατικά (ισχίο, αρθρίτιδες, σπονδυλική στήλη), σε οφθαλμολογικά περιστατικά και στη δερματολογία (π.χ. τριχόπτωση). Σύμφωνα με ειδικούς που γνωρίζουν τον συγκεκριμένο χώρο, στη συντριπτική πλειονότητα οι θεραπείες δεν είναι αδειοδοτημένες. Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων (EMA) και η Οργάνωση των Επικεφαλής των Εθνικών Οργανισμών Φαρμάκων της Ε.Ε. (HMA), με αφορμή τα πολλά περιστατικά σε όλη την Ε.Ε. διάθεσης μη αδειοδοτημένων φαρμάκων προηγμένων θεραπειών, μεταξύ των οποίων και θεραπείες δενδρικών κυττάρων (μία μορφή

ανοσοθεραπείας) έναντι του καρκίνου, εξέδωσαν ανακοίνωση με την οποία προειδοποιούν το κοινό για τους κινδύνους.

Όπως αναφέρουν, τα φάρμακα προηγμένων θεραπειών γνωστά και ως ATMP (Advanced Therapy Medicinal Products) βασίζονται σε κύτταρα, ιστούς ή γονίδια. Όταν είναι αδειοδοτημένα, δηλαδή η χρήση τους έχει εγκριθεί είτε από τον EMA είτε από την αρμόδια εθνική αρχή –ΕΟΦ–, μπορούν να

Ο ΕΟΦ και ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων προειδοποιούν ότι δεν έχουν ελεγχθεί ως προς την ασφάλεια, την αποτελεσματικότητα και την ποιότητά τους,

προσφέρουν σημαντικά οφέλη, καθώς ακολουθούν τις κατευθυντήριες γραμμές που έχουν θεσπιστεί από την Ε.Ε. προκειμένου να διασφαλιστεί ότι πληρούν τα απαιτούμενα πρότυπα ποιότητας, ασφάλειας και αποτελεσματικότητας ώστε να χορηγηθούν σε ασθενείς. «Αντίθετα, τα μη αδειοδοτημένα φάρμακα προηγμένων θεραπειών δεν είναι ελεγμένα ως προς την ασφάλεια, την αποτε-

Η εφαρμογή βλαστοκυττάρων στη δερματολογία, π.χ. για την αντιμετώπιση της τριχόπτωσης, είναι μία από τις θεραπείες που διαφημίζονται κατά κόρον στο Διαδίκτυο. Οι ειδικοί κρούουν τον κίνδυνο του κινδύνου για βεραιότητες που δεν έχουν περάσει από εγκεκριμένη κλινική δοκιμή.

λεσματικότητα και την ποιότητά τους. Κατά συνέπεια η χρήση τους εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους, καθώς μπορεί να προκαλέσουν σοβαρές ανεπιθύμητες ενέργειες χωρίς ταυτόχρονα να παρέχουν οφέλη, αφήνοντας τους ασθενείς όχι μόνο ακάλυπτους έναντι της νόσου για την οποία αναζητούν θεραπεία, αλλά και επιβαρυνόμενοι με επιπλέον προβλήματα υγείας», τονίζεται στην ανακοίνωση.

Ο πρόεδρος του ΕΟΦ Ευάγγε-

«Ο Οργανισμός ανταποκρίνεται στις καταγγελίες, κάνει ελέγχους, προχωράει σε πρόστιμα και κλείσιμο ιστοσελίδων», λέει στην «Κ» ο πρόεδρος του ΕΟΦ κ. Μανωλόπουλος.

γελος Μανωλόπουλος σχολίασε στην «Κ» ότι «πράγματι υπάρχει σημαντικό πρόβλημα σε όλη την Ευρώπη και στην Ελλάδα. Ο ΕΟΦ ανταποκρίνεται στις σχετικές καταγγελίες, κάνει ελέγχους, προωθεί τα θέματα στις αστυνομικές αρχές και προχωράει σε πρόστιμα και κλείσιμο ιστοσελίδων». Στην προσπάθεια αυτή, καθοριστικής σημασίας είναι η πληροφόρηση των πολιτών, προκειμένου αφε-

νός να μην πέφτουν θύματα αυτών των πρακτικών, αφετέρου να αναφέρουν ύποπτες περιπτώσεις στον ΕΟΦ (market-surveillance@eof.gr). Στο πλαίσιο αυτό ο ΕΟΦ σε ανακοίνωσή του τονίζει ότι στην Ελλάδα όλα τα φάρμακα προηγμένων θεραπειών – ATMP, συμπεριλαμβανομένων των προϊόντων που παρασκευάζονται από κύτταρα ή ιστούς του ίδιου του ασθενούς, διατίθενται νόμιμα μόνο αν παρέχονται στο πλαίσιο κλινικής δοκιμής εγκεκριμένης από τον ΕΟΦ, ή έχουν λάβει άδεια κυκλοφορίας από τον EMA. Τα ύποπτα σπυράκια ότι η θεραπεία είναι παράνομη είναι όταν ο πάροχος διαθέτει το προϊόν στην αγορά ως πειραματικό, αλλά το κορηγεί εκτός εγκεκριμένης κλινικής δοκιμής, δεν επιβεβαιώνει ότι το προϊόν έχει λάβει άδεια κυκλοφορίας από τον EMA, και όταν προωθείται σε ιστοσελίδες ή μέσα κοινωνικής δικτύωσης ως τελευταία ελπίδα, στοχεύοντας στις ανησυχίες των ασθενών και των οικογενειών τους.

Όπως συνιστά ο ΕΟΦ, «εάν υποψιστείτε ότι το προϊόν που σας προτείνουν είναι μη αδειοδοτημένο απευθυνθείτε σε αξιόπιστες πηγές πληροφόρησης, όπως ο ΕΟΦ (email: relation@eof.gr https://www.eof.gr/) ή ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων – EMA για να επιβεβαιώσετε ότι η χρήση του έχει εγκριθεί για τη συγκεκριμένη θεραπευτική ένδειξη».

3. ΕΙΝΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑ ;

Μέσο: . . . . .ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ

Ημ. Έκδοσης: . . .20/03/2025 Ημ. Αποδελτίωσης: . . .20/03/2025

Σελίδα: 32

ΕΙΝΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑ;

editors@naftemporiki.gr

Αέρα στα πανιά της

Αέρα στα πανιά της δίνουν ορισμένες δημοσκοπήσεις στην Πλεύση Ελευθερίας. Η χθεσινή μέτρηση της Opinion Poll φέρνει το κόμμα της Ζωής Κωνσταντοπούλου (φωτ.) στη δεύτερη θέση με ποσοστό **15,9%**, πάνω από το ΠΑΣΟΚ, που είναι στην τρίτη θέση με **14,3%**. Πάντως, άσχετα με το ποιο είναι το πραγματικό της ποσοστό, η Ζωή Κωνσταντοπούλου είναι ανεβασμένη από το θέμα των Τεμπών σε σημείο που προκαλεί ανησυχία στα όμορα κόμματα της Κεντροαριστεράς και Αριστεράς. Γι' αυτό και λένε πως «ό,τι φουσκώνει, ξεφουσκώνει».

Γάλλοι σύμβουλοι στα τρένα

Ταχεία εκμάθηση γαλλικών έχουν ξεκινήσει στον ΟΣΕ, καθώς κομβικό ρόλο στη μεταμόρφωση του ελληνικού σιδηρόδρομου θα έχει η κρατική σιδηροδρομική εταιρεία της Γαλλίας **Societe Nationale des Chemins de fer Francais (SNCF)**, η οποία θα πιάσει δουλειά ως Σύμβουλος Μεταρρύθμισης (Reform

SOS για φάρμακα

Αντιμέτωποι με την υποχρηματοδότηση στο φάρμακο έρχονται οι ασθενείς, σύμφωνα με το **PhARMA Innovation**, αφού τα στοιχεία της **ΕΚΑΠΥ** για το 2023 δείχνουν ότι οι υποχρεωτικές επιστροφές που θα πληρώσουν οι βιοφαρμακευτικές εταιρείες, για φάρμακα των δημόσιων νοσοκομείων με τιμή μεγαλύτερη των 30 ευρώ, **ανέρχονται στο 79%**. Ενώ το 2024 οι υποχρεωτικές επιστροφές **ξεπερνούν το 70%**. Με λίγα λόγια, αν δεν μειωθούν οι επιστροφές, όπως το clawback, **κινδυνεύει η διαθεσιμότητα** αυτών των φαρμάκων.

Consultant), στο πλαίσιο της διακρατικής συμφωνίας που υπογράφηκε από τις κυβερνήσεις των δύο χωρών, τον Μάιο του 2023, μετά το δυστύχημα των Τεμπών. Όπως όλα δείχνουν, πλέον ενεργοποιείται

η συνεργασία με τη SNCF, με το αντίστοιχο master plan να βρίσκεται πλέον στο στάδιο της τελικής διαμόρφωσης.

Προσγείωση...

Ένα πράγμα διαπερνάει το ενεργειακό «γίγνεσθαι» ολοένα και περισσότερο από όποια σκοπιά κι αν το πιάσεις, σε όποιο θέμα κι αν εστιάσεις. Αυτό είναι η ωμή

πραγματικότητα. Φεύγουν ή έχουν φύγει τα παλιά λόγια και μένουν ομολογίες.

Ένα τέτοιο δείγμα αποτελεί, μεταξύ πολλών άλλων, και η **διασύνδεση της Ελλάδας - Κύπρου**, που παρά τα όσα έχουν ειπωθεί και γραφτεί επί μίνες το γεωπολιτικό στοιχείο έρχεται να κρίνει την έκβαση του έργου. Άλλο τα λόγια κι άλλο τα έργα τελικά...

[SID:24458693]

